

MEMORIAM

JACOBI ALBRECHTI DE SIENEN,

JURIS UTRIVSQUE DOCTORIS,

MAGNIFICI NUPER PROTOSYNDICI CIVITATIS

HAMBURGENSIS,

CIVIBUS

EX PUBLICA AUCTORITATE COMMENDAT

OTTO KRABBE,

ANNO VIRI MAGNIFICI EMORTUALI GYMNASII ACADEMICI

RECTOR.

HAMBURGI 1838.

TYPIS JOANNIS AUGUSTI MEISSNERI, AMPLISSIMI SENATUS, GYMNASII ET JOANNEI TYPOGRAPHI.

Si virorum Amplissimorum ingenio meritisque
praeclarissimorum qui in re publica inclaruerunt /
imagines sint adumbrandae atque ante oculos Civium /
ponendae, non ea est Senatus Populique Hambur-
gensis voluntas, speciosis dicendi formulis et externis
laudibus vitam eorum esse exornandam, et iisque
gloriolam ex hac publica vitae enarratione et
commendatione esse adspergendam, sed rei publicae
Hamburgensis historiam cum viris illis praeclaris-
simis quam artissime conjunctam rebus ab iis bene
praeclareque gestis exponendis illustrari existimarunt,
ut omnibus in rebus, quae graviores majoresque sunt,
quid quisque ad rem publicam conservandam atque

amplificandam voluerit, cogitaverit, admiserit, perpetraverit, innotescat, atque ut ea quae pro salute omnium viri illi praestantissimi gesserunt virtute et consilio non solum ad intuendum, verum etiam ad imitandum gesta esse videantur. Virtus enim nullam aliam mercedem laborum, ingenii animique contentionum, studii acerrimi, curae, quae defatigari nullo modo potuit, sedulae ac gravissimae desiderat praeter hanc rectae voluntatis conscientiae; Civium autem pietas suadet et admonet, non intra tam exigui vitae curriculi terminos grati animi significationem esse coercendam, sed pio animo etiam post eorum decessum esse servandam.

Quas quidem virorum imagines in administranda re publica proponens, animus atque mens Civium qui ad rem publicam capessendam vocati sunt ipsa hominum mobilissimorum et praestantissimorum cogitatione conformatur. Quod etiam in virum illum Magnificum, cuius genus, eruditionem, res gestas et exitum ex auctoritate Senatus descripturus sum, cadere vere contenderim, qui in re publica atque in his vitae publicae laboribus versatissimus usque ad extremum spatium nullum tranquillum atque otiosum spiritum duxerit.

Gentem hanc Sienen praecipuam nostra aetate
 fuisse atque illustrissimam inter Hamburgenses multa
 eaque luculentissima documenta declarant, quum
 singuli ex hac gente in Senatum cooptati summis
 honoribus apud nos functi sint. Natus est Jacobus
 Albrechtus de Sienen anno superioris saeculi sexage-
 simo octavo, die vigesimo quinto m. Junii, in castello
 Ritzebütteliensi, patre clarissimo Jacobo Albrecht
 J. U. D., tum Amplissimo civitatis nostrae Senatore,
 qui eo ipso tempore ex auctoritate Senatus Ham-
 burgensis praefecturam agri Ritzebütteliani regendam
 susceperat. Matrem habuit Noster Paulinam Con-
 radinam e gente Steckelmanniana oriundam, animi
 dotibus et virtutibus femineis ornatissimam. Splen-
 dorem generis in eo longe superavit ingenii ad
 egregiam quaevis nati excellentiam atque felicitas.
 Contigit autem Nostro, quod in magnis vitae humanae
 bonis et deliciis recte ponitur, ut pater, quo aman-
 tissimo et diligentissimo utebatur, provida cura et
 consilio peritissimo inde ab puero eum adjuvaret,
 atque neximum filii ingenium praecclare excolere
 studeret. *Haec de totius aetate insignibus suis auctor
 ait.* Rediit pater, postquam pro praetoris munere
 in praefectura agri Ritzebütteliani functus erat.

Hamburgum, laetissimo animo nunc id sibi proponens, ut filium dilectissimum optima institutione erudiret. Nihil antiquius habuit quam ut humanitatis literarumque bonarum semina, quae in ejus mente laterent, accuratissima studiorum ratione habita ^eproliceret et recta ^ucultura firmaret. Itaque primis doctrinae elementis a domesticis praeceptoribus, quorum nomina nobis non innotuerunt, institutus, scholae paroeciae D. Michaelis traditus est, atque postero tempore facultatibus ejus meliorem institutionem et uberiores literarum antiquarum cognitionem paullatim sibi comparandam desiderantibus curae fideique Professorum scholae Joanneae est commissus, ut accuratissimam antiquitatis eruditionem Graecae et Romanae, cognitionem sibi pararet, et justam cum scriptoribus et Graecis et Romanis ^{notitiam} societatem contraheret.

Puer autem, quae rara in eo fuit ingenii nobilitas et eximia diligentia, omnem operam ad veteres scriptores contulit, quibus diligenter accurateque pervolutandis ingenium ad omne doctrinarum genus recte percipiendum acueret et ad sensum elegantiae et venustatis conformaret. Sic eruditionis fundamentis alte positis et optima praesertim lite-
superlativa

rarum Latinarum cognitione sibi comparata, ad Gymnasium urbis patriae academicum transiit, cujus Albo d. 24. Aprilis 1787 ab Jo. Georg. Büschio, Mathes. Professore, hoc anno illius Rectore, inscriptus est, ut ea humanitatis studia a scholastica disciplina quidem aliena, nihilominus autem ad ingenia acuenda et ad mentes excolendas necessaria pertractaret, simulque tali literarum institutione, qualis apud Graecos *ἐγκύλιος παιδεία* appellabatur et in Gymnasio tradebatur, conformaretur. Ibi operam dedit maximam Joanni ^{Andat.} Georgio Büschio, Mathes. Prof., Jo. Henr. Vincent. Nöltingio, Logicae, Metaphys. et Eloquentiae Prof., Christophoro Danieli Ebelingio, Hist. et Ling. Graec. Prof., quibus ducibus omnia quae ad accuratiorem et juris civilis et juris publici intelligentiam pertinerent in usum suum converteret. Jam tum temporis magna cum voluptate in juris publici studia veteribus et recentioribus de hac literarum disciplina scriptoribus ac principibus cognoscendis incubuit, atque historiam optimam civilis prudentiae magistram adamavit.

Hoc modo percultus ac praeparatus adolescens, postquam literarum campum in Gymnasio academico per biennium emensus erat, honorifico praeceptorum

suorum testimonio de studiorum successu deque morum integritate auctus atque ornatus, tempore anni 1789 verno Jenam abiit, jurisprudentiae studia diligentius persequuturus. Ibi die 10. Aprilis academiae civitati nomen dedit, atque a Justo Christiano Loder, Medicinae, Anatomiae et Chirurgiae in academia Jenensi Professore Publ. Ordinario, tum temporis illius Pro-Rectore Magnifico in numerum civium academiae Jenensis receptus est. Noster, ut erat literarum amantissimus studiorumque praeclare peragendorum cupidissimus, variis jurisprudentiae, quum huic doctrinae et arti vitam impendere secum statuisset, partibus se dedit atque omni virium contentione haec studia coluit.

Tractavit etiam eximia mentis sagacitate et ingenii felicitate quum caeteras humanitatis partes, tum literarum historicarum, quum veram historiae et dignitatem et utilitatem cognovisset, studium, quibus jurisprudentia et instructor et ornatior fieret. Neque solum in prudentiae civilis studia, ut rei publicae commodis postea inservire iisque melius consulere posset, incubuit, verum etiam linguarum recentiorum, quibus tunc nullus fere locus in scholastica institutione erat, scientiam et facultatem tam

egregie sibi comparavit, ut francogallicam et anglicam optime calleret et scriberet, atque italicae linguae scientiam satis delibaret. Atque per biennium in universitate Jenensi summa cum voluptate maximoque cum fructu commoratus est atque virorum in jurisprudentia atque in disciplinis historicis doctissimorum, qui in hac academia tum floruerunt, scholis praestantissimis eximia assiduitate et diligentia interfuit.

Nec satis hoc loco praedicari potest, quam accurate et sedulo pater consultissimus consilia de studiis recte instituendis cum filio dilectissimo communicaverit, ut nullam animam juvenilem ad literarum studium accuratissime et studiosissime amplectendum cohortandi occasionem praetermitteret. Noster enim cum patre suo amore sincerrimo arctissime conjunctus, omnem vitae et studiorum rationem in epistolis suis ei proposuit, ut pater ex majore literarum scientia et ex rerum peritia, longo usu egregie stabilita et confirmata, suam de his rebus sententiam exponeret. Atque vir juvenis tali modo confirmatus, studiorum et gravitate et suavitate ita erat imbutus, ut, quum ^{ad literas} literis egregie incumberet, omnium praeceptorum suorum laudem et compro-

bationem sibi compararet. Nam sese iis doctrina, ingenio et morum integritate adeo commendaverat, ut eos non tam praeceptores quam fautores atque amicos per totum studiorum suorum curriculum haberet*). Postquam autem per biennium scholis audiendis et studiis privatis pertractandis probe institutus erat, jam literarum juridicarum copiis ad causas in urbe patria postero tempore agendas egregie auctus Jena discessit, ut in celeberrimam illam academiam non modo per Germaniam, sed per totum terrarum orbem celebratam se conferret; Georgiam Augustam dico, ubi a Jo. Christophoro Gatterer, consiliario Regis aulico et historiarum Professore Ord. in numerum civium academiae Gottingensis relatus est. Atque inde a tempore

*) In academia Jenensi tum temporis Eckhard institutiones, historiam juris Romani et jus pandectarum egregie docuit. Jus Germanicum cum jure feudali Schmidtius tradidit, nec defuit iis, qui scholis de processu civili et exercitationibus practicis cum illis conjungendis interesse voluerint. Jus publicum Germaniae itemque jus actionum Schnaubert docte et solerter exposuit. Medicinam forensis cum exercitationibus practicis in concinnandis visis repertis, consiliis etc. Just. Christ. Loder proposuit. Praeterea etiam Noster scholis aliorum virorum, quibus haec academia floruit, operam navavit, v. c. Schützi, historiam literariam tradentis et Ulrici ethicen et politicen exponentis, quos omnes optime de se meritos esse grato animo semper praedicavit.

verno a. 1790 usque ad tempus auctumnale a. 1791
 ibi commoratus est, ut jureconsultorum hujus
 academiae praestantissimorum scholas in usum suum
 converteret. Neque vero eruditae solum et theore-
 ticae jurisprudentiae discendae operam impendebat,
 sed etiam practicae tum actionibus componendis,
tum instituendis et agendis.

Denique trium annorum et semestris spatio post-
 quam amplissimum jurisprudentiae campum pro
virili parte eximio cum successu emensus erat,
 mense Septembri anni millesimi septingentesimi no-
 nagesimi primi summos in utroque jure honores et
privilegia doctoralia ab illustri jureconsultorum ordine
 petiit, quos Georgius Ludovicus Boehmer, Facultatis
 juridicae tum temporis Decanus, post exhibita
 publice privatimque egregiae doctrinae specimina
 die X. m. Septembris rite in eum contulit. Atque
 quum perantiquo et laudabili majorum instituto in
 hac academia introductus esset mos, ex quo spe-
cimina quaedam tam interpretationis quam jurispru-
 dentiae contentiosae ex parte Candidati solemniter illi
 inaugurationis ritui sint praemittenda, Noster legem
 decimam septimam Codicis de fide instrumentorum,
 largam interpretationis materiam ei praebentem,

publice interpretatus est:*) Quamquam Noster dissertationem inauguralem non exhibuit, quod etiam nunc a jureconsultis nostris raro fieri solet, tamen in thesibus juris variis, quas proposuerat, publice defendendis egregiam juris peritiam ^{probavit} declaravit. Nec summos in utroque jure honores rite in se collatos doctrinae et virtutis perfectae praemium existimavit, sed perficiendae stimulos sibi admotos sensit. Cujus rei grave testimonium esse potest tota ejus vita, in qua doctrinae et prudentiae laudem studiosissime persecutus, eam ingenii acie ab ipsa natura insita ex communi omnium intelligentium sententia assecutus est.

Jam igitur de Sienen, studiorum curriculo honorifice peracto, dignitate doctorali ornatus, postquam Dresdam et Berolinum animi causa viserat, mense Octobri ejusdem anni in patris dilectissimi amplexus

*) Tum temporis in Georgia Augusta Justus Claproth processum civilem tradidit, jus publicum Jo. Stephan. Pütter egregie exposuit, Georg. Ludov. Boehmer jus ecclesiasticum Protestantium in Germania docuit, jus maritimum et jus commerciorum vel jus mercatorium Martens explicuit, jus criminale cum processu Christ. Frid. Georg. Meister illustravit. Quorum virorum eruditissimorum scholis, examinatoriis et repetitoriis quum de universo jure tum de singulis juris partibus institutis summa cum assiduitate et diligentia adfuit.

redii. Albo causidicorum inscriptus aliquamdiu in patria urbe degit, atque ad causas forenses a Civibus suis ei delatas subtiliter accurateque agendas se convertit. Sed jam anno sequenti ut majorem morum humanorum cognitionem atque hominum tractandorum peritiam sibi conciliaret, iter per Germaniam instituit, in quo Joannes frater ejus, qui mercaturae se dicaverat, eum comitatus est. Adit imprimis regiones ad Rhenum sitas, naturae situ et pulchritudine et rerum pulcherrimarum illecebris beatas. Quis enim est, qui has amoenissimas patriae nostrae regiones, quas peragrare ei contigerit, non suavissimo voluptatis sensu perfusus ^{adspexerit} adspexerit, quis est, qui locorum, litorum, silvarum, saltuum amoenitates non miris laudibus praedicaverit? Atque quum ibi amoenissima naturae ornamenta simulque splendida et praeclarissima antiquitatis monumenta, quibus regiones illae abundant, admiratus, Bonnam, Confluentiam et Moguntiam pervolasset, Francofurtum ad Moenum pervenit, ibique ad rerum publicarum et civilium cognitionem augendam aliquamdiu in itinere substitit.

Eo ipso tempore Francofurti solemnia in Francisci II. imperatoris, qui paullo ante imperii

Germanici gubernacula suscepit, honorem instituta inaugurandi pompa celebrata sunt. Dies festus decimus quartus m. Julii imperatori coronando dicatus illuxit, quo una cum diademate imperatorio regnum ad Franciscum solemniter delatum est. Aduit Noster in hac urbe summarum rerum memoria insigni, cujus fastus, splendor et munificentia festo illo die celebrando animum mentemque ejus mirifice permoverunt. Neque ullo modo praesagire potuit, esse hunc ultimum imperii Germanici diem festum, quo regnum Germanorum imperatori tribuatur. Atque hanc antiquam magnitudinis Germanicae et munificentiae imperatoriae sedem quamvis multis nominibus admiraretur, tamen ut etiam exteras terras earumque monumenta et ornamenta spectatu dignissima cognosceret, iter per Bataviam et Francogalliam facere constituit. Ac primum quidem Parisios, urbem nobilissimam et potentissimam, quae omnium gentium imperium postero tempore aliquamdiu occupatura erat, proficisci paravit. Sed auspicia non ita laeta rem propositam dissuasurunt. Francogalliae enim tempora tristissima ac luctuosa acciderunt. Exortae erant in hac terra gravissimae illae inter regem et populum dissensiones, quae ad ^{in convertendam} commutandam Francogallorum civitatem

pertinuerunt. Principum jura et immunitates, populi-
que jura, et privilegia pari modo servanda erant, sed
rerum novarum molitores, nullam legem sibi scriptam
putantes, legitimo imperio abrogato, regisque aucto-
ritate primum circumscripta, mox autem remota, effre-
natae multitudinis licentiae viam muniverunt. Vide-
runt Europae gentes non parum sollicitae tranquilli-
tatem publicam vehementissime perturbatam et violen-
tam rerum omnium quae ad civitatis statum pertinerent
conversionem pravis consiliis, perniciosissimis machi-
nationibus et artibus callide inventis adductam. Ac
profecto grande et atrox spectaculum! Jam in Franco-
gallia hae turbae civiles et ferociae eo devenerunt,
ut nulla lex sancta haberetur, atque optimus quis-
que civis terrendi causa capitis supplicio afficeretur.
Noster igitur meliorum temporum spem animo am-
plexus, itinere in Francogallorum civitatem instituendo
destitit.

Neque quidquam temporis Wetzlariae consump-
sit, quum ibi iudicium vicarium in locum iudicii
Camerae imperialis esset institutum, sed Viennam
peragravit, atque per celeberrimas Germaniae urbes
Pragam et Dresdam in patriam urbem rediit, ubi
causis in foro utroque, inferiore et superiore, soler-

ter agendis vacavit. Mox autem amplior et latior arena, in qua vires ejus eximiae magis excuterentur et probarentur, ei est aperta, quum Nicolaus Matsen, J. U. D., civitatis nostrae Syndicus, optime de re publica meritis, die 9. m. Octobris anni nonagesimi quarti saeculi superioris diem supremum obiret. Neque hic praetereundum esse arbitror jam multo ante patrem Nostri dilectissimum, quum Vincēntius Rumpff, J. U. D. et civitatis nostrae Consul meritissimus, die 20. m. Martii a. 1781 vita functus esset, in locum emortui consulis d. 28. m. Martii ejusdem anni esse suffectum.

Jam carceres aperti erant, jam omnes quorum animus ad rem publicam capessendam inclinabat bene accincti animoque confirmati ad Senatum Amplissimum, penes quem est cooptandi arbitrium, accesserunt, sperantes, fore, ut in locum Syndici vita defuncti sublegerentur. Inter eos Noster quoque munus hoc honorificentissimum non certo, sed, quae viri egregii erat eximia modestia, demisso animo ambiit. Attamen honorificentissimis Senatus suffragiis ei contigit, ut die 24. m. Novembris inter civitatis nostrae Syndicos adscisceretur. En patrem Magnificum Consulis fasces tenentem, en filium egregium

ad Syndicorum gradum honorifica Senatus vocazione electum! Quam gaudio patrem meritissimum jam ante tredecim annos ad fastigium consulare eVectum et post Alberti Schulte Consulis senioris mortem per octo annos primam in re publica nostra personam sustentem esse perfusum Vos Cives putatis, quum filium dilectissimum virum juvenem viginti sex annos natum secunda in re publica nostra dignitate et munere gravissimo esse ornatum videret?

Intentus nunc negotiis gravissimis Syndicus recens electus nihil detrectavit neque defugit, ad quod vel agendum vel suscipiendum vocaretur. Nec solum principibus rem publicam gubernantibus iisque civitatis regendae peritis propter doctrinae excellentiam, sed etiam Civibus suis propter popularem eloquentiam et iudicii subtilitatem in commissionibus habendis tam gratam vehementer placuit. Exstitit autem pater dilectissimus in his rei publicae laboribus atque in administrandis negotiis satis versatus ac confirmatus ei ad res prospere gerendas patronus aptissimus, qui prolixa erga filium voluntate et benevolentia atque majore rerum civilium et publicarum peritia eum egregie adjuvaret, et gravissimis novi muneris officiis instrueret. Emicuerunt in eo

tum ingenii eruditionisque igniculi, et singulari studio viriumque contentione omnia officia, quorum nullum vel deprecaretur vel recusaret, praestitit, quin etiam labores quos ultro suscepit infinitos strenue et enixe perfecit.

At non per diuturnum tempus hac vitae communionem rerumque publicarum peragendarum consortione cum patre gavisus est, quum ille jam anno 1800 d. 22. m. Augusti morti succumberet, quem fato ereptum quum omnes Cives, quibus ob maxima in se merita carus fuerat, tum Noster, qui patrem optimum atque amicum sincerrimum et fidelissimum morte ejus amiserat, vehementer conquesti sunt, non ignorantes, quantam in eo fecerint jacturam. Luxit igitur filius patrem dilectissimum per totam vitam, et matri optimae talis jacturae luctu graviter commotae omnem pietatem probavit atque id assequi studuit, ut eam amoris, fidei et pietatis solatiis reficeret. Nec vano conatu id aggressus est; divinae sapientiae placuit, ut in summam filii optimi laetitiam matris carissimae vitam ad summam usque senectutem produceret, quum annos octoginta nata d. 23. m. Decembris a. 1827 placide exspiraret.

Domicilium suum de **Siēnen** cum consanguineis apud matrem fixerat, nec prius a quotidiana vitae conditione cum ea recessit quam ipse conjugii inveniendi consilium cepisset. Noster enim quum viginti sex annos rebus publicis tractandis et rei publicae commodis persequendis occupatus jam maxima de re publica nostra merita sibi comparasset, matrimonio sibi junxit d. 12. m. Aprilis a. 1820 virginem ex illustri familia oriundam, animi corporisque dotibus egregie ornatam, **Elisabetham**, filiam **Pauli Amsinckii**, viri de patria nostra meritissimi. Majorem felicitatis vitae suae Dei favore et gratia paratae partem in hoc conjugio posuit, quum uxor lectissima mariti vitam laborum multitudine et gravitate occupatam rerum molestiis emolliendis exhilararet, atque praesertim domesticae vitae suavitatem ingenii cultu et morum lenitate mirum in modum auget, ut dici vix possit, quantum et jucunditatis et felicitatis ex conjugio traxerit. Suscepit etiam ex hac dilectissima conjugē unam filiam, **Paulinam Luisam Wilhelminam**, natam d. 20. m. Martii a. 1822, quam, etsi publicis negotiis obrutus, diligentissima cura et fide, sui exempli face praelata, optima educandi ratione institui curavit. Adauxit haec parentum felicitas

vitae conjugalis gaudia, quae consuetudine suavi omnique pietatis officio praestando eam jucundissimam redderent. Filia carissima consiliis unitis a parentibus summa cura et sollicitudine disciplinarum rudimentis et scientiae principiis imbuebatur, et religionis christianae praeceptis ad pietatem in Deum sanctissime colendam a praeceptoribus optimis ita informabatur, ut in maximam parentum laetitiam adolesceret.

Jam ad publicam ejus vitam enarrandam transeamus, ut, quid vir ille egregius in difficillimis rei publicae temporibus atque in gravissimis rebus tractandis pro eximia sua ingenii felicitate et animi constantia suscepit ac praeclare finiverit, fusius uberiusque ^{et} proponamus.

Omnium societatum, quarum varii sunt necessitudinum gradus, nulla est arctior; nulla dignior, cui prima officia et debeantur et tribuantur quam ea quae cum re publica est omnibus, imprimisque ei qui ad rem publicam conservandam, adjuvandam, augendam vocatus patriae vitam dicare velit. Quo pietatis erga patriam sensu inflammatus et sincerissimo amore incitatus, de Sienen nulli occasione defuit, qua rei publicae pro virili parte prodesset.

Atque quum Syndicorum civitatis nostrae officiis publicae in terras externas legationes adnumerentur, lubentissimo animo et maxima cum fide et diligentia eas subiit, rerum publicarum administrandarum scientia praeclare adjutus. Referamus igitur primum de legationibus, quas vir ille egregius in rei publicae Hamburgensis emolumentum ad plures principum Europaeorum aulas suscepit, quo etiam horum temporum bellis inter Francogalliam et universam Europam cruentis insignissimorum imaginem vividis coloribus adumbremus.

Britannia, quae inde a regni Francici conversione rei publicae Francogallicae bellum intulerat ac terra marique Francogallos acerrimos Albionis hostes felici cum successu debellaverat, omnes Europae civitates in societatem et consortium secum vocare conata est, ut novam rem publicam omnium civitatum dominium expetentem coerceret, ejusque domnandi cupiditatem restringeret et cohiberet. Atque initio hujus saeculi inter Britanniam et inter regna Europae septemtrionalis maritima acerrimae rixae simul erant exortae. Res non dijudicata erat, utrum naves eorum, qui neutram pugnantium partem sequerentur, cum suis oneribus reprimendae an nulli

vexationi expositae, liberae nec belli legibus neque institutis militaribus subactae, essent habendae. Britanni, classe maritimisque rebus permultum valentes, omnes naves, in quas mari inciderent, inhi-
buerunt, easque mercibus impositis accurate rigideque exploratis et examinatis, si quae interdictae essent repertae, in custodia retinuerunt. Saepius autem Britanni res cujuscunque generis non ad belli usum aptas, sed ad vitam sustentandam natas et factas quasi res interdictas et vetitas denotarunt, ut naves has res exportantes militari modo ac more inter-
ciperent. †

Atque eo ipso tempore, quo Britanni navem Danorum bellicam, cui nomen erat Freya, vi magnoque armorum apparatu abstulerant, accidit, ut Britanni etiam navem Borussicam mercatoriam, quo potestatem omnium rerum mercatum instituendi rescinderent, in alto mari prope Amstelodamum per vim expug-
narent et classicos Britannicos ei imponerent. Prohibita autem est captae navis subductio in portum Anglicum. Improviso enim turbulentissimae tem-
pestates excitatae sunt, ut Britanni dira necessitate cogente navem ad litora Cuxhavniensia appellerent, quo res publica Hamburgensis molestis negotiis et

bellicis occupationibus implicaretur. Jam de hac nave repetenda et exsolvenda inter rem publicam nostram et inter aulam Berolinensem multum et diu agebatur. At Dani Britannorum in se ferociam et superbiam aegre ferentes Petropolin ad Paulum imperatorem legatos miserunt, qui de nave bellica Freya vi et impetu iis adempta publice referrent. Paulus I., Russorum imperator, qui tum temporis cum Napoleonte, Francogallorum imperatore, blanditias et verborum suavitates callide ei suggerente, intimam societatem inierat, eique se amicissimum praeberat, Borussiae, Sueciae et Daniae reges ad foedus ineundum provocavit, quo Britanniae cogenti paratum bellum ostenderent. Ad hoc consilium quum Suecia et Borussia accederent, Borussi agrum Ritzebüttelianum hostiliter aggressi valido praesidio eum firmarunt, ut cunctos aditus Britannorum copiis clauderent, terraeque Hannoveranae arma intentarent.

Jam de Sienen ad praefecturam Ritzebüttelianam Borussorum occupatione liberandam a civitate nostra Berolinum ablegatus est. Advenit ibi d. 14. m. Decembris a. 1800 et a Friderico Guilielmo III. Borussorum rege cum insigni comitate et benevolentia exceptus est. Quin etiam ingenii sui celeritate animoque

exercitatissimo et peritissimo, quo conditiones perferendas proposuit, ei contigit, ut vexationes gravissimae, quibus ager Ritzebüttelianus vel maxime laedebatur, tollerentur, omninoque belli calamitates ac conditionis bellicae onera sublevarentur. At Dani quum Pauli imperatoris voluntate et minis quasi coacti vel saltem commoti ad harum civitatum foederatarum societatem se applicarent, urbem nostram cum omnibus copiis intrarunt, ut Hamburgo occupato vincula mercaturae Britannicae mercibus Britannorum tollendis et commercio cum his impediendo injicerent, quin etiam naves Britannicas, si quae in portu nostro essent, detineri juberent. Qua quidem re legati nostri Hamburgensis negotia etiam difficiliora atque impeditiora reddebantur. Attamen praeclari ejus conatus, quos in civitatis nostrae favorem indefesso studio paravit, re inexpectata prospere ei ceciderunt.

Relatus enim est tristissimus nuntius Paulum I., Russorum imperatorem, qui multa, quae olim instituta et more majorum descripta erant, abrogaverat ac rebus perperam institutis odium gravissimum et acerbissimam offensionem contra se excitaverat, a principibus nonnullis contra vitam ejus conjuratis, media nocte d. 24. m. Martii a. 1801 nefarie esse suffocatum. Alexan-

der. I., qui jam imperii Russici gubernacula suscepit, ad pacem inclinatiores conditiones a Britannis sibi propositas animo aequo accepit, ad quas Dania et Sueoia quamvis invitae accesserunt, ita ut Danorum copiae ex urbe nostra mox decederent. At Borussorum ex agro Ritzebütteliano discessus demum d. 7. m. Novembris sero evenit, quum terras Hannoveranas, quas in bello contra Britannos praesidio obsederant, jam contra Francogallorum impetus et invasiones tutas praestare vellent. Quibus de rebus Noster imprimis cum comite de Haugwitz, viro celeberrimo, omnium consiliorum Principis participi et summo in rebus publicis administrandis consiliario, tam praeclare et sapienter egerat, ut non solum ab eo, verum etiam a rege ipso Friderico Guilielmo III., ad quem adeundi potestas ei data erat, honorificentissime dimitteretur. Rediit Noster in patriam urbem die 3. m. Februarii a. 1802, rebus nostris bene gestis et controversiis, quibus res publica nostra ab hostibus erat implicata, praeclare compositis. Neque Senatus neque Civium gratiae, quum omnium optatis eventus optime respondisset, ei defuerunt.

At intra muros urbis nostrae diu commorari et istata muneris sui officia administrare ei non li-

cuit. Habuit etiam publicae rei commoda privatis necessitudinibus potiora. Erant enim ecclesiae Cathedralis res gravissimae, quae novae legationi ansam praeberent. Ex antiquissimis temporibus ecclesia Cathedralis apud nos florens largis donis et vectigalibus ditissimis olim donata magnas divitias sibi comparaverat, ut etiam praedia rustica et urbana itemque agros publicos possideret, ex quorum fructibus canonici eorumque vicarii publice alerentur. Atque jura et privilegia, quae ecclesiae huic Cathedrali concessa erant, pace Westphalica primum ad Sueciae principes translata, deinde ad Daniae, postremo ad Hannoverae imperium pervenerant. Jam dudum omnium bonorum patriaeque amatissimorum fuerat in votis illam paucorum civitatem vel, ut ipsis Amplissimi Senatus in conventionem Civibus proposita verbis utar, hunc statum in statu e medio tollere. Quod quidem consilium magni momenti et discriminis non ita celeriter peragi poterat. Diu cum domo electorali Hannoverana de conditionibus statuendis frustra disceptabatur, donec in conventu a cunctae Germaniae legatis Ratisbonae habito collegii Cathedralis dissolutio et abolitio solemniter permetteretur. Atque etiam jura et privi-

legia, quae Principi Electori Hannoverae a Danorum rege ei delata competerent, decreto Ordinum imperii Germanici (Reichs-Deputation-Beschluss) die primo m. Decembris a. 1802 rei publicae nostrae acto publico et tabulis publicis sunt concessa.

Alegatus igitur est Syndicus Noster a Senatu Hannoveram, ut omnia quae ad collegium Canoniorum dissolvendum eorumque jura abroganda necessaria putarentur accuratius definiret, atque de damno terris electoralibus restituendo cum Principis administris ageret et certi aliquid statueret. Advenit Hannoverae die 17. Decembris, ibique usque ad finem m. Aprilis a. 1803 commoratus est. Quanto studio et quanta cura res omnes quae rei publicae nostrae commodis inservirent respexerit, et quantam diligentiam in hasce res ordinandas et in mandata sua exsequenda contulerit, dici vix potest. Ac profecto in hoc legationis munere gerendo rei publicae egregie profuit, quum id sibi agendum proposuisset, ut, quod jure suo postulare posset, ei redderetur. Cujus rei consequendae studium hunc fructum habuit, ut a Principe Electore Hannoverae jura priva, quae in ecclesiam rei publicae nostrae Cathedralis adhuc obtinuit, pacto solemniter urbi nostrae mandarentur.

Sed nondum res ad eventum exoptatissimum perducta erat. Nova pactio cum Daniae rege erat ineunda, qui jura sibi ut Holsatiae duci debita reservaverat atque ab urbe nostra postulaverat, ut damna et detrimenta ecclesiae Cathedralis cessione Danorum imperio oriunda resarcirentur. Noster mandatis perferendis de damni contracti pensatione iterum maxime idoneum se praebeuit. Nam hanc actionem summis difficultatibus obstructam et impeditam admirabili constantia et singulari animi firmitate ad finem perduxit. Rex Daniae non solum omnia jura ac privilegia in domum Cathedralis rei publicae nostrae cessit, verum etiam Alsterdorffii vici possessionem ex hac pactione ad eam transtulit. At Danorum regi omnia vectigalia, quae collegio Cathedrali ex Holsatia redundarent, commissa, agri Spitzendorffenses et Poppenbüttelienses, quos collegium Cathedrale possederat, ei traditi sunt; denique vicus Bilsen intra Holsatiae fines situs et vicus Hoisbüttel inter coenobii St. Joannis agros ecclesiasticos ex Hamburgensium ditione in summam regis Danorum potestatem venerunt. Cujus pactionis conditiones quamvis durae essent atque acerbae, tamen, quoniam rex adduci non poterat, ut meli-

oribus annueret, propter maxima universae civitatis commoda inde secutura ad has conditiones accedere aequum visum est. Itaque postquam Senatus Amplissimus pactum cum Daniae rege ex sua auctoritate initum approbaverat, Senatus et Civium conventus die 18. m. Aprilis a. 1803 Consule Frid. a Graffen, J. U. L. et Quindecimviro M. Grave praesidibus habitus est, in quo Civium suffragia rem propositam sanxerunt et ratam esse jusserunt.*)

Quis laetior et hilarior fuit Nostro, qui labores quos susceperat infinitos et disceptationes et deliberationes, quomodo regis Danorum damna essent reficienda, difficillimas justo praemio, id est, eventu optimo ornatum esse videret? Ipse enim fuerat, per quem omnia hinc inde accurate cogitateque agitata, tum ad Senatum Amplissimum diligenter ac copiose relata atque ab hoc perpensa et sancita, tandem literis mandata erant. Atque bene omnes Cives intellexerunt, rem ex munere injuncto ei mandatam non solum honorificentissimam, verum etiam gravissimam in maximam rei publicae utilitatem praeclare ab eo esse confectam.

*) Conferantur Senatus consulta et populi scita collecta ab O. D. Anderson. Vol. VI. Hamb. 1805 p. 142 sqq. et ex collectione P. D. Lohmanni Vol. I. p. 15 et 24 sqq.

Jam cum collegio Canoniorum pactio erat ineunda, ut vectigalia, quae victum iis adhuc praebuerant, post mortem eorum ad rem publicam sustentandam impenderentur. In hoc negotio obeundo, in quo sedulo egit, ut accuratissimam eorum quae e re nostra viderentur rationem haberet, summam omnium benevolentiam sibi comparavit, consilia et conditiones Canoniorum, quorum damna et detrimenta resarcirentur, benigne audiendo, rationes ab iis propositas accurate et probe inter se conferendo et optima quaeque eligendo, ut in utramque partem et rei publicae et singulorum commodis inserviret. Sic Noster in his rebus gravissimis maximum justitiae et aequitatis amorem Civibus suis egregie probavit, quo actiones, quamvis multae eaeque haud levissimae difficultates saepius denuo exorirentur, feliciter ad finem perductae sunt. Contigit ei, ut rei publicae Hamburgensis cum collegio Canoniorum pactum, ex quo collegium hoc Cathedrale, postquam jura privata Canoniorum et Vicariorum et servata et sancita erant, penitus dissolveretur, in Conventu Senatus et Civium die 9. m. Februarii a. 1804 Consule Frid. a Graffen, J. U. L. et Quindecimviro M. Grave praesidibus publice proponeretur. Quae

Senatus in publicum emolumentum suaserat, plebs scivit, ita ut Senatus Populusque Hamburgensis pactum initum confirmarent et ratum esse juberent. Itaque pactum a Civibus quoque sancitum Noster et J. D. Klefeker Senator Amplissimus die 1. Martii rei publicae nomine subsignarunt; Cives autem ad unum omnes hac opportunitate oblata probe intellexerunt et significarunt, Nostrum de Sienen praeclare de re publica nostra esse meritum.

Mox funditus destructum est Cathedrale templum vetustate ruinosum, collegii Cathedralis reditus ex pacto illo a Syndico Nostro acto in rei publicae aerarium transierunt et transibunt; at in locum magnifici illius templi Senatus et Civium decreto jam novum opus literis et humanitatis artibus conditur, jam sursum fertur et in sublime agitur, ut ad veram rei publicae nostrae salutem augendam immortalis posteritatis memoriae exstet monumentum urbe nostra dignissimum et splendidissimum. Itaque occasione data praeclara Syndici Nostri etiam hac de re merita pie in memoriam omnium revocare decet.

Ablegatus est deinde Syndicus Noster mense Novembri a. 1808 a Senatu Amplissimo Kiliam ad Fridericum VI., felicissima Danorum imperii paucis

mensibus ante suscepti auspicia ei congratulatum. Nam Christianus VII., Danorum rex, cujus socius in regno administrando fere abhinc annos viginti quatuor fuerat, die 13. Martii a. 1808 e vita decesserat et Fridericus VI., postquam in patris locum successerat et regni gubernacula suscepserat, Holsatiae terras adiit, ut ex Holsatis ipsis de toto rerum omnium statu diligenter cognosceret eorumque vota, optata et desideria benigne audiret, iisque ad animi sententiam pro virili parte satisfaceret. Noster regem benevolum, qui maxima cum humanitate res Hamburgenses consilio, auctoritate et gratia saepius sublevaverat, iisque facilem et benignum se praebuerat, rei publicae nostrae nomine honoris causa salutavit, atque ab eo solemniter Kiliae admissus et comiter exceptus est. Ibi inde a die sexto usque ad decimum secundum m. Novembris commoratus est, a rege clementissimo liberalissime tractatus et praecipuo honore ornatus.

Tum de Sienen statis et ordinariis muneris sui officiis impigerrime vacavit, sed quum tristissima tempora patriae nostrae ingravescerent, graviter pertimuit, ne etiam urbi nostrae, cujus libertas usque ad nostram memoriam Dei benignitate sospes atque

incolumis servata erat, tempestas vehementissima subito exoriretur. Omnium quoque animi inter spem metumque haesitabant, non mediocriter perterriti ac timore perculsi, ne urbs nostra ejusque confinia Francogallorum imperio adjungerentur. Senatus igitur Amplissimus omnem operam et laborem in eo posuit, ut res publica nostra tristissimam hanc sortem atque acerbissimam simulque funestissima mala inde secutura feliciter evitaret.

Itaque quum Hieronymus, Westphaliae rex a Napoleonte recens creatus, in itinere, quod per terras suas a fratre illo potentissimo bellica potestate sibi delatas instituerat, Harburgum veniret, Noster ejus publice salutandi causa diebus 11. et 12. m. Augusti Harburgum missus est. Atque de Sienen, ut erat in negotiis difficillimis tractandis versatissimus, singulari prudentia praeditus et linguae Francogallicae peritia adjutus, in salutatione publica urbis nostrae salutem regi facunde commendavit, et mercaturae res cum universae urbis nostrae salute quam arctissime conjunctas praeclare et accurate ei exposuit, ut eum rei publicae nostrae patronum ac defensorem apud Napoleontem fratrem potentissimum, ex cujus nutu proh dolor! terrarum Germanicarum libertas pendeat,

vere excitaret, quo libertatem nostram tum quidem nondum penitus oppressam, tamen violentis Napoleontis decretis graviter labefactatam ex universa omnium civitatum ruina servaret et sustineret.

Noster quidem regis Westphalici gratiam rei publicae nostrae comparavit et confirmavit, sed nec favor, nec deprecatio fratris immutabile Napoleontis consilium de libertate nostra plane abolenda irritum reddere potuit. Quod Doormannus Protosyndicus Parisiis, ubi res Hamburgenses in aula Napoleontis provide et solerter curavit, eloquentia sua et indefesso studio non assecutus est, ut res publica nostra sub imperium ditionemque Napoleontis non caderet, id quoque Nostro in hac salutatione, quum verba gravissima et liberae urbis cive dignissima ad imperatoris potentissimi fratrem faceret, non contigit, ut his sermocinationibus et deprecationibus, quibus violenta Napoleontis contra urbem nostram consilia vel lenire vel avertere studuit, impediret, quo minus res publica nostra maximo Francogallorum imperio tanquam appendicula adjiceretur. Nam paucis mensibus post, Hieronymo, Westphaliae rege, in urbem primariam Cassellas imperii sui sedem ac domicilium jam diutius reverso, et spe melioris

sortis apud Cives nostros nutrita et adaucta; subito Senatus Amplissimus literis Champagnyi Ducis de Cadore, qui Francogallorum imperatori in rebus publicis administrandis opera et consilio adfuit, certior factus est, Napoleontem imperatorem urbem nostram per tot saeculorum spatium liberam et intactam die 14. m. Decembris cum reliquis duabus Hanseaticis regno suo sub nomine Praefecturae ostiorum Albi adjunxisse. Quam direptionem juris antiqui tristissimam die 20. m. Decembris in conventu Senatus et Civium Dominus Praeses Guilielmus Amsinckius, J. U. L., Consul Magnificus, cum Civibus solemniter modo, at gravissimis verbis communicavit, quibus libertatem a majoribus partam et adhuc servatam simulque intimum Senatus cum Civium comitiis vinculum praedicaret, ut omnium animi vehementer commoverentur. Sic libertas omnium Civium animis carissima inter multorum bellorum funestissimorum, quae Germaniae regiones saepius diripuerant, tempestates servata praeter jus fasque oppressa jacuit. Cujus diei tristitiam atque terrorem animo quoque Nostri, qui summo amore civitatem nostram comprehenderet, esse infixum, eumque acerbissima urbis nostrae alieno domino pariturae sorte graviter esse

perculsum Vos Cives probe existimabitis. Attamen cum omnibus bonis Noster hanc spem laetissimam semper in pectore alebat, libertatem rei publicae nostrae mox restitutum iri.

Itaque tristissimo illo tempore, quo Hamburgum dominationis alienae jugo depressum ingemuit, de Sienen publica munera non ambiit, sed Francogalli, qui in viro illo prudentiam haud vulgarem, orationis perspicuitatem et elegantiam atque accuratissimam omnium rerum Hamburgensium cognitionem admirarentur, saepius munera gravissima in eum transferre studuerunt. Fuit etiam imprimis Comes de Chaban, qui vehementer ab eo contenderet, ut munus supremi praefecti commissionis, cui computatio rationum annua in Praefectura ostiorum Albis et Visurgis delata erat, susciperet. Cujus votis diu non respondit, quum sub imperio Francogallorum magistratum suscipere nollet. Attamen se in hoc munere obeundo urbi nostrae carissimae pro virili parte prodesse posse ratus, ad munus sustinendum hac ratione evictus accessit, eoque tum more consueto, id est, summa cum fide et diligentia functus est. Fecit vir Magnificus idem quod plures viri ex ordine senatorio eadem ex causa

fecerant, ut civitati nostrae, quantum in iis situm erat, commoda afferrent, et ad ejus utilitatem intelligentiam suam prudentiamque conferrent. Atque id quod sibi proposuerat vir eximius, praeclare ad finem perduxit, in hac quoque vitae conditione de urbe nostra optime meritis.

Tandem melioris sortis lux laetabilis rei publicae nostrae affulsit, et spes carissima de libertate antiqua restauranda, victoria de Napoleonte imperatore ab exercitibus Germanicis Russico junctis gloriose reportata et Francogallorum imperio in Germania funditus everso, Civium animos non fefellit. Scilicet res publica nostra postquam Davoust Princeps de Eckmühl a Ludovico XVIII. rege Hamburgo decedere jussus, Francogallorum copias ex urbe eduxerat, in pristinam libertatis formam restituta est, simul ac Comes de Bennigsen, summus Russorum dux, cum exercitu suo urbis nostrae pomoerium intraverat, quum Alexander I., Russorum imperator, rei publicae Hamburgensi ob animum fortem et constantem, quo dominationis alienae jugum excusserat, admodum faveret et pro sua erga omnes justitia et aequitate antiquam rei publicae Hamburgensis libertatem esse instaurandam curasset.

At redeamus ad novam legationem, quam Noster melioribus rei publicae temporibus suscipere a Senatu Amplissimo jussus est.

Georgius IV., Britanniarum rex, ob animi morbum patris jam die 10. m. Januarii a. 1811 supremae curiae regni Britannici tabulis publicis Princeps Regens declaratus, post Georgii III. patris mortem die 29. m. Januarii a. 1820 regni Britannici gubernacula susceperat. Atque quum rex benevolus ex auctoritate regia neque ex pacto cum Ordinibus in consilium de rebus publicis evocatis civitatis Hannoveranae formam mutasset et die 7. m. Decembris a. 1819 decreto publico novam civitatis constitutionem sanxisset et renuntiasset, iter in Germaniam instituit, ut terras Germanicas hereditarias, ex quibus stirps ejus regia originem traxit, viseret, novaque instituta, quae in regno Hannoverano modo condita erant, firmaret, et regiae familiae dominium, in quod ex facto et providentia majorum successerat, inspiceret. Jam quum rex clementissimus Hannoverae commoraretur, ubi provinciis suis Germanicis nova jura ex articulo vigesimo septimo tabularum publicarum Viennae sancitarum (Wiener Congress-Acte) concessit, de Sienen Hannoveram

ad Georgium IV. publice missus est, ut eum rei publicae nostrae nomine honorifice salutaret. Atque quum res publica nostra in concilio principum, qui Viennae convenerant de rebus publicis consultatum, a Principe Regente strenue adjuta et sustentata esset, ut status ejus antiquus instauraretur, etiamque ab eo, dum rex factus erat, mercaturae nostrae magna commoda benevole essent concessa, hanc gratiarum publicarum agendarum opportunitatem civitas nostra lubentissime aucupata est. Ad quod consilium expediendum Syndicus Noster inde a die 2. usque ad diem 26. m. Octobris a. 1820 Hannoverae commoratus est, quo, gratis pro beneficiorum in rem publicam nostram collatorum magnitudine ex animo actis, res nostras regis favori etiam in posterum summo cum studio commendavit. Comparaverat autem sibi Noster in hac salutatione publica oratione sua gravissima, linguae promptitudine et morum humanitate summam regis clementissimi gratiam, ut non solum ab eo benevolentissime exciperetur et maximi existimaretur, verum etiam ad maximam benevolentiam ei significandam pyxidis nicotianae servandae aureae dono exornaretur.

Provinciis variis, quae ex rei publicae nostrae

instituti a Syndicis nostris administrari solent, deinceps summa cum assiduitate, judicandi solertia et fide praefuit.

Atque eo tempore quo ipse Syndicus natu minimus ex publica auctoritate accusatoris partes obtinuit, in judicio inferiore et superiore multas actiones instituit, atque ad eas apte agendas jus criminale iterum iterumque perlustravit, et huic jurisprudentiae parti sedulo vacavit. Singularem mentis acuminem et summam cum diligentia actiones instituendas elaboravit, quum hanc opinionem animo vere sibi contraxisset, jus criminale non ex arbitrio vel ut ita dicam ex sanae mentis judicio, sed ex juris principiis acute et solerter esse tractandum. Itaque quoniam in studiis academicis juris Romani cognitionem diligenter persecutus erat, et jus civile et criminale ex disciplinae fontibus tum cognoverat, jam jurisprudentiae historicae scientia satis munitus et ornatus, id in omnibus actionibus quas exaravit sibi proposuit, ut poenae ex certis legum titulis subtiliter accurateque definirerentur.

Urbe nostra Francogallorum occupatione primum liberata et libertate instaurata res plurimae eaeque gravissimae, quantum temporum mutatio sineret, in

priorem statum sunt revocatæ, sed quum nihilominus res multas temporis angustiis mutatas necessario esse novandas per se appareret, ideoque fieri non posset, quin omnia in antiquam rei publicae formam statim redigerentur, Senatus Amplissimus die 20. m. Martii a. 1813 in conventu Senatus et Civium proposuit, ut deputatio ex gremio Senatus */ 200. h. h. h.* et Civium ad ea quae laetissimis illis diebus non minus jucundis quam illustrissimis ad libertatem firmandam et propugnandam agenda essent accuratius definienda eligeretur. (Interimistische Organisations-Deputation.*) Atque eo ipso die ex utraque rei publicae auctoritate alia deputatio est instituta, quae quatuor illas leges antiquas rei publicae nostrae fundamentum adhuc constituentes pervestigaret et perlustraret emendationesque, si quae aptae et huic consilio accommodatae viderentur, proponeret et suaderet. (Revisions-Commission der alten Fundamental-Verfassung). De Sienen, quem etiam in his rebus

*) Cujus deputationis membra fuerunt ex Senatu: Consul Magnus J. A. Heise, Syndicus Noster et viri Amplissimi J. H. Bartels, A. A. Abendroth et J. C. F. Westphalen; ex gremio Civium viri honestissimi: J. C. Gläser, G. G. Schwartze, J. H. Jencquel, G. E. Bieber, G. Knorre, F. Benecke Dr., J. H. Eimbcke, H. J. Merck, C. W. Soltau et J. D. M. Moraht.

agendis eximiam solertiam, magnam antiquitatis Hamburgensis cognitionem et rerum explorandarum assiduitatem haud vulgarem esse probaturum ad unum omnes non ignorarunt, in utriusque deputationis collegium est cooptatus.*) Juvat sane laudare Civium studia et contentiones, quibus libertatem tam caram et tum per breve tempus recuperatam defendere, sustentare et stabilire magno conatu voluerint. At utraque rei publicae deputatio quod sibi proposuerat non assecuta est. Quamvis enim Cives supra vires se extenderent, tamen inanes fecerunt impetus. Urbs nostra ab exercitu Francogallico iterum occupata est, quo antiqua libertas malis infinitis, quorum crudelitates omnes aperire longum est, de novo opprimeretur.

Intentissimae sedulitatis severitatem Noster in rebus ad vectigalia et redditus publicos pertinentibus probavit, quum inde ab anno hujus saeculi octavo Senatus Amplissimi sententiam de cura

*) Cui deputationi adscripti erant viri Amplissimi J. J. Jänisch, J. H. Bartels, J. C. F. Westphalen, J. G. Gräpel et Magnificus Syndicus Noster; ex Civibus J. G. Mönckeberg, Lt., P. Godeffroy, L. E. Seyler, J. L. de Hess, Dr., P. Keetmann, M. G. Sillem, C. D. Benecke, J. A. Prell, G. Knorre, G. E. Bieber cf. P. D. Lohmann l. c. Vol. I. p. 100 sq.

publicorum redituum, atque de vectigalibus vel tuendis, vel augendis cum aerarii publici administratoribus communicaret eorumque placita, vota et optata Senatui referret. Per diuturnam hanc annorum seriem Syndicus Noster intimam cum Civibus qui aerario publico praefuerunt societatem iniit, atque summam omnium illorum virorum de re publica nostra praeclare meritorum existimationem et comprobationem sibi comparavit. Commemoremus autem *scilicet* singulare documentum, quo publici aerarii administratores quanti eum facerent et quanto honore eum prosequerentur testificabantur.

Scilicet quum ineunte anno 1828 a Senatu Amplissimo res quae sunt Syndicorum rei publicae Hamburgensis ita disponderentur, ut, quaecunque ad aerarium publicum pertinerent, ad collegam Magnificum G. Amsinckium transferrentur, quo laborum multitudo et gravitas Nostro aliquantulum certe sublevaretur, aerarii publici administratores hoc vel maxime doluerunt, quantum utilitatis rei publicae ex indefesso viri praestantissimi studio redundaverit non ignorantes. Sic talem jacturam haud aequo tulerunt animo, sed ex communi omnium sententia viro Magnifico, cujus discessu a rebus cum aerario publico

gerendis graviter commoti erant, grati animi significationem probare constituerunt. Rem propositam statim peregerunt. Nam die 14. m. Martii a. 1828 solenni scriptione ab Jo. Frid. Kirchner, tum temporis aerarii publici praeside, omnium collegarum nomine subscripta honorificentissime eum prosecuti pro meritis in rem publicam et in aerarium publicum gravissimis gratias vel maximas ei persolverunt, id miris laudibus praedicantes, eum in omnibus rebus agendis felicissimum inter Senatum Amplissimum et aerarii publici administratores consensum semper servasse incolumem, servatumque egregie adauxisse et amplificasse; denique autem, unde, quantam observantiam, caritatem et admirationem ei tribuerint, cognosci potest, eum verbis non simulatis, sed ex animo profectis rogarunt, ut eum sicut antea, sic etiam in posterum tanquam amicum publici aerarii sincerrimum et intercessorem ejus partes benigne suscipientem habere sibi liceret.

Eundem aequitatis amorem, idem indefessum studium et acerrimi ingenii perseverantiam etiam in aliis rebus gerendis, quibus interna civitatum securitas niti solet, declaravit. Eo enim tempore quo libertas rei publicae nostrae restituta summam

officiorum susceptorum curam eo magis requirebat, Senatus et Civium decreto collegium institutum est, quo aes alienum ex publica auctoritate contractum et conflatum publice administraretur (Schulden-Administrations-Deputation). Cujus rei procurationem omnium esse longe difficillimam una et consentiens omnium intelligentium vox facile confirmabit. Noster quum huic collegio inde ab anno 1814 usque ad annum 1828 praeesset, opus gravissimum et arduum magnis impedimentis et summis difficultatibus obstructum feliciter expediit. Quo praeside et auspice res publica in aere alieno administrando intra decem annorum spatium tanta incrementa cepit, ut certe quod ad usuras attinet creditoribus suis debitum exsolvere posset. Quod quidem res publica minime vectigalibus novis iisque acerbis exigendis, sed vectigalibus solitis et usu receptis Civibus imponendis et aere alieno accurate sancteque administrando assecuta est. Quantum autem Civibus suis etiam in his rebus profuerit, documento satis luculento exstant in rei publicae nostrae tabulario, ubi chartae publicae asservantur, magna volumina ejus manu accurate cogitateque perscripta.

Sicut ipse pluribus legationibus ei delatis, quas

supra uberius adumbravimus, solerter et praeclare functus, est, sic etiam postremo vitae suae tempore leges et agendi formulas legis rei publicae Hamburgensis ad aulas externas praescripsit, et in pactis de mercatura ineundis impigerrimum et promptissimum se praebuit, quum publicus rerum peragendarum internuntius et interpres literas hinc inde scriptas diligenter perlustraret, ex iis ad Senatum Amplissimum referret, tum autem ex ejus auctoritate responsa perscriberet. Anno 1820 d. 4. m. Martii quum post viri Magnifici Hermanni Doormanni mortem in locum Protosyndici est evectus, variarum in re publica nostra religionis Christianae sectarum receptorum tutelam et patrocinium suscepit.

Praefuit etiam de Sienen inde ab anno 1824 usque ad mensem Jun. a. 1832 collegio illo, quod navigationis securitati et portibus nostris eorumque usibus prospiciendi officium haud levissimum subit (Schiffahrts- und Hafen-Deputation). Eodem tempore primum locum in collegio ad res praefecturae Bergedorfensis, quae rei publicae nostrae et Lubecensi communis est, dijudicandas, ordinandas et administrandas instituto obtinuit. Quam quidem deputationem secundo quoque anno in oppidum

Bergedorfiūm ab utraque re publica missam, ut quum ex tempore consilia saluberrima caperet et, quae ad praefecturae salutem augendam publice agenda essent, statim reperiret, tum de consiliis, quae temporum ratio moneret, in posterum provideret, summa cum prudentia moderatus est. Ipse justus et aequus rerum agendarum existimator res dijudicandas et administrandas diligenter cognovit et exploravit, et quidquid in commodum tetrarchiae et praefecturae Bergedorfiensis proponeretur, pro ingenii sui humanitate, quantum in eo situm erat, acceleravit et studiosissime adjuvit, quo saluti publicae consuleret. Pari modo omnia quae ab hujus praefecturae civibus et incolis ad eorum commoda tuenda et augenda necessaria ac desideranda existimarentur Noster non solum humanissime excepit, sed etiam sedulo egit, ut eorum optata et desideria a collegis peritissimis circumspectis rebus omnibus rationibusque subductis subtilius et accuratius explorarentur. Quantus autem fuerit ejus ardor, quum in his negotiis suscipiendis et in curis rerum sustinendis gravissimam quamque partem ipse sibi sumeret, non est quod dicam.

Quum in conventu principum de rebus Ger-

maniae ordinandis et rectius constituendis Carolinis thermis consultantium anno 1819 lege sancitum esset, ut collegium ephemeridibus publicis atque libris judicandis (Censur-Commission) in omnibus civitatibus Germaniae foederatis institueretur, de Sienen inde ab hoc tempore usque ad obitum suum huic collegio etiam in nostra civitate tum constituto praefuit. Non est hujus loci res illo tempore gestas vel in examen vocare vel fusius uberiusque persequi. Negari quidem non potest, homines rerum commutandarum cupidissimos novarumque molitores libera scriptorum vulgandarum potestate animos mentesque multitudinis confundere, omnia miscere et perturbare studuisse; id autem prae ceteris valde dolendum, veritatis amorem sentiendique libertatem pari modo finibus arctissimis saepe coerceri et cohiberi. Multa enim sunt, quae vir bonus, quamvis caute agat neque intempestiva libertate usus, non modo laudare, ne tegere quidem et silentio transmittere potest. Neque quidquam is dicere vel scribere audebit, quod non audeat praedicare. Sed de his satis, ne in alienos fines transiliisse videamur. Atque de Sienen, quae erat ejus religio et legitima cogitandi sentiendique ratio, in his officii

partibus explendis sedulo cavet, ne quid detrimenti res publica nostra caperet. Ac sero vespere, quum ceteri mortales vel animi remissionibus se dare, vel ex magnis occupationibus requiem quaerere solent, Noster ephemerides Hamburgenses perlustrabat, omnes earum plagulas subtiliter accurateque explorando et examinando, ne quid levius, ne quid audacius literis mandaretur. Sic diurno opere peracto et absoluto, nocturna cura et sedulitate vires consumpsit.

Neque hic praetereundum esse arbitror, pertinere ad Syndici Nostri merita, quod de aerario viduis eorum qui officia publica administraverint sustinendis cogitaverit. *) Fuit enim inter viros primarios, qui humanitatis sensu adducti aerario publico constituendo id assequi studerent, ut viduae eorum qui munus publicum gesserant beneficio annuo sublevarentur. Atque per plures annos huic instituto saluberrimo condendo pro sua in omnes homines benevolentia et humanitate prospexit, quod postea a collega Magnifico G. Amsinckio ad felicem exitum est perductum.

*) Communicavit mecum hanc rem C. J. Nölting, Cancellariae scriba, qui etiam multas alias res ex vita Syndici Nostri privata scripto mandavit, quod grato animo hic commemorare non supersedeo. Vir enim honestissimus, qui per septemdecim annos Syndico Nostro, quem carissimum habuit, addictus, sub auspiciis ejus rebus gerendis operam dederat, sincerrimo amore et pietatis sensu inflammatus grati animi sensus explicare et quovis modo testificari studuit.

Superest, ut rerum domesticarum, quae extremo vitae suae tempore obvenerunt, memoriam repetam. Gravissimis negotiis occupatus vir strenuus nunquam quieti vel recreationi dare se potuit, quin etiam ne id quidem per diuturnum muneris sui administrandi spatium assecutus est, ut animi relaxandi causa cum familia iter instituere posset. Nam insito quodam diligentiae et assiduitatis sensu adductus et omnium rerum celeriter peragendarum studio commotus nulli labori pepercit neque unquam vitae assiduitatem remisit. At anno 1833 ei ex sententia successit, ut, quamvis maximis occupationibus et negotiis distentus, peregre abeundi otium per breve tempus sibi pararet. Noster igitur, ut animum mentemque exhilararet, eoque corporis vires corroboraret, aliquam Europae septentrionalis partem celebriorem visere constituit. Sic cum uxore dilectissima et filia carissima primum Kiliam et Hafniam contendit, inde per fretum Danicum Helsingam profectus etiam ad Sueciae litora navem appulit. Ibi non diu commoratus, postquam amoenissimas hujus terrae regiones litori maris circumjacentes magna cum voluptate adspexerat et collustraverat, flexo itinere post tres hebdomades in patriam

rediit, atque per Holsatiam et Lubeciam Hamburgum pervenit. Tandem mense Majo a. 1835 de Sienen, qui ob officiorum explendorum multitudinem et gravitatem parvam exigui temporis usuram adhuc postulerat, longiorem muneris vacationem et proficiscendi veniam a Senatu Amplissimo petiit. Qua lubentissime concessa, Noster iter per Germaniam et Francogalliam cum suis facere paravit. Ac primum quidem per Cassellas, Coloniam Agrippinam, Moguntiam, Francofurtum, Heidelbergam et Badam petierunt Argentoratum; inde profecti sunt Parisios, quo de Sienen optatum suum, quod ante quadraginta tres annos jam conceperat, vividum et vegetum internae Francogalliae conditionis suis oculis cognoscendae, investigandae et perlustrandae feliciter impetraret. Hinc redituri in patriam per Bruxellas, Antwerpiam, Aquisgranum, Düsseldorfium, Osnabrugam et Bremam, mirifica voluptate et oblectatione ex itinere capta, Hamburgum venerunt. Noster autem in hoc itinere, cujus molestias laeto et forti animo exceptit et juvenili robore sustinuit, ut erat benevolus et officiosus, id tantum sibi proposuerat, ut uxoris carissimae et filiae votis ex omnibus viribus satisfaceret.

Hoc temporis spatio de Sienen tanta valetudinis prosperitate usus est, ut contra rationem aetatis multum laboris sibi injungeret, neque quisquam mortem imminem suspicaretur. At die 30. m. Decembris a. 1836 in consessu Senatus acerbissimis et assiduis capitis doloribus pressus, aliquot dies iniqua valetudine conflictatus est, neque tamen medici auxilium sibi sumsit, quippe certissime ratus, optimum medicum esse naturam validam et vegetam, quae ipsa medendi artem optime exercent. Etsi noctes insomnes egit et vehementissimis doloribus nonnunquam laboravit, tamen non sibi vixit, sed consessibus Senatus assidue interfuit, hominum conventum non vitavit, nunquam de malis, quibus vexabatur, questus, omnia mira cum patientia toleravit. Tristissimus hujus aegrotationis exitus nulla re portendebatur. Corporis vires gravissimis laboribus nullo modo debilitatae omnia incommoda et molestias paulatim devincere et valetudinem prosperam nunc quidem imminutam restituere et reficere videbantur. Ac longe aliter, atque ipse et sui speraverant, evenit. Hilaris et alacer et valetudinis prosperae recuperandae spe confirmatus, die 16. m. Januarii a. 1837 ex consessu Senatus domum rediit, tum cum suis

coenavit, cum iisque familiares sermones contulit. Post coenam vero officii sui partes denuo religiose explevit, et usque ad horam decimam ephemerides Hãburgenses summa animi attentione perlustravit et recensuit. Verum mox eheu! mortem imminentem et appropinquantem minime suspicatus subita vertigine tentatur, et apoplexia correptus e vestigio mentis plane non compos fuit. Medici celeriter acciti operam perdiderunt, quippe quum quinque horis post die 17. m. Januarii hora quinta matutina anno aetatis sexagesimo nono sine ullo dolore placide exspiraret, suis et Civibus omnibus triste desiderium sui relicturus.

Mors ejus somnus quietus esse videbatur, ex quo a Deo vocatus in altiorem vitam transiret. Cui quidem Dei benignitate non concessum erat, ut post hiemem anni quo morti succubuit confectam ver hujus vitae terrenae amoenissimum salutaret, sed ver aeternae vitae, de quo poetae christiani sunt verba:

Vita quid est? mortalis hiems. Quid clausula vitae?
Veris inexpliciti perpetuanda dies!

Repetamus autem quasi extremis lineamentis illius viri imaginem, quam uberius adumbrare conati sumus, aemulandamque nobis proponamus.

Animum mentemque ejus si spectamus ingenium praeclarum ad res publicas feliciter administrandas natum factumque, aequum et sedatum in omnibus rebus judicium, magnam prudentiam vitae usu probatam et confirmatam, sapientissimam in casibus, quibus haec caduca et mortalis vita jactari solet, sive tristioribus sive laetioribus moderationem, animi constantiam et gravitatem nunquam commotam et concussam eum prae ceteris egregie exornasse patet. Acer et industrius, laborum patiens, omnes suas curas cogitationesque, diligentiam et sedulitatem in rebus gerendis posuit. Excelluit autem praecipue eo quod accuratissimam rerum peragendarum rationem et officiorum esplendorum multitudinem et ordinem accurate servavit. Nihil esse quod non expugnet pertinax opera et intenta ac diligens cura, vere de eo dici potest. Optimum laborum et assiduitatis monumentum, quod sibi ipse exegit aere perennius, est innumerabilis scriptorum exaratarum multitudo, quae in rei publicae nostrae tabulario asservantur. Posteris enim maxime mirabuntur tot et tanta singularis diligentiae et incredibilis sedulitatis documenta ex uno viro exstare posse, in quibus accuratissima rerum investigatio et exploratio et praestantissima

scribendi facilitas pari modo cognoscantur. Orationis genus erat simplex, perspicuum et planum; omnia enucleate perscribat; verborum quidem ubertatem evitabat, neque unquam facetiis indulgebat, sed ingenii venustatem, sermonis urbanitatem et oris facundiam semper probabat. Natura Syndicum Nostrum non ad res contemplandas evocaverat, ut earum vim, naturam causasque nosse studuisset, sed ad philosophiam quae in actione versatur duxerat, et dextrimum vitae actorem conformaverat. Omnino non in subtilissimis idearum argutiis tempus aetatis conterebat; quae ad vitae usum et institutionem pertinerent, sapientissime respiciebat.

Si quid otii inter gravissima officia datum esset, in gremio et sinu suorum lubentissime peragebat, comiter et benigne cum iis confabulando. Quamvis tali modo sereno et hilari vultu colloquendi copiam faceret, tamen nunquam de rebus quae ad rem publicam administrandam referri possent nec domi, neque in hominum frequentia sermonem instituit, ut taciturnitatem in muneris sui partibus sustinendis et in negotiis publicis obeundis religiose servaret. Interdum etiam otio et coelo sereno invitante ambulabat, vel ad valetudinem corroborandam equitando

corpus sublevabat et recreabat. Erāt quidem in quotidianae consuetudinis ratione frugalis et parcus, sed amicos et hospites ad coenam vocatos apparatusissimo convivio excipiebat, eosque, quamvis animi gravitatem in omni habitu prae se ferret, hilaritate et sermonis suavitate mirifice delectabat. Ipse etiam inter pocula temperans ac continens nihil de vitae consuetudine mutabat. Sic tanta valetudinis prosperitate fruebatur, ut post aetatem strenue peractam extremis ipsis vitae annis viribus integerrimis polleret. Nunquam in tam diuturno vitae publicae curriculo ob valetudinem improperam consiliis Senatorum deesse coactus erat.

Inter summas viri egregii virtutes non praetermittenda est animi benevolentia, comitas et benignitas, qua consiliis saluberrimis et sapientissimis succurrere solebat iis, qui consulendi causa eum adibant. Imperatum erat famulis, ne quis aditu prohiberetur, quum omnibus conveniendi veniam lubentissime daret, si quid otii a rebus publicis ei contigisset. Quin etiam quando coenae causa mensae assidebat, vel in museo literas publicas conscribebat, vel acta diurna perlustrabat et emendabat, omnes qui ad eum consulendum venerant sine mora ad colloquium

admittebat, quo humanitatem suam, benevolentiam et propensum animum Civium suorum commodis inservieñdi satis probaret. Erga omnes, etiam inferiores Civium ordines affabilem et benevolam se praebebat, omniumque animos candore et benevolentia sibi conciliabat. Neque quemquam a se dimittebat, nisi res ejus consilio, auctoritate et gratia sublevasset, ut iis hominibus adnumerari possit, qui senatos ad homines juvandos, tutandos et conservandos arbitrantur. Vere Syndicus Noster ita sentiebat, atque quum, ut praeclare scriptum est a Platone, non nobis solum nati simus, quantum conniti et efficere poterat, id assequi studuit, ut communes utilitates in medium afferret, atque rem publicam quovis modo auget, amplificaret, exornaret.

Satis videor adumbrasse, qualem jacturam res publica in ejus morte fecerit. Adhuc animis non solum suorum, verum etiam Civium inhaeret imago ejus. Justum dolorem et querelam effundant necesse est. Virum enim egregium rem publicam feliciter capessentem et sincerrimo patriae amore inflammatum viderunt. Patriam unam in eo omnes caritates esse complexam dici potest. O praeclaram voluntatem nostro omnium concurso et studio dignissimam!

Pergant igitur omnes Cives, ut in re publica gubernanda rectam semper ingrediantur viam majorum prudentia legibus sancitam et stabilitam ac constanter persequantur, ut illustrissimum antiquitatis exemplum egregie imitentur. Hanc sectemur, hanc amplectendam et retinendam putemus, quisque in theatro quod nactus est, in quo ipse spectaretur et probaretur, ut hic esse stabilem virtutis sedem, conspicuum amoris in patriam domicilium et praeclaram rei publicae sapientissime gubernandae arenam ad omnem posteritatem propagetur!
